

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

Силабус навчальної дисципліни
«Професіограма. Емоційне вигорання»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 120 годин, 4 кредити ЄКТС
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра психіатрії і наркології Одеса, вул. Акад. Воробйова, 11
Викладач (-і)	Євген Опря, д.мед.н., професор, завідувач кафедри Ольга Донець, к.мед.н., доцент кафедри Павло Горячев, к. мед. н., доцент кафедри Діана Волощук, к. мед. н., доцент кафедри
Контактна інформація	E-mail: yoprya@yahoo.com , olgadonets1@gmail.com , pgor75@gmail.com , dianavoloshchuk88@gmail.com Консультації: Очні: четвер 15.00-17.00, субота 9.00-13.00 Онлайн: четвер 15.00-17.00, субота 9.00-13.00 (платформа ZOOM, Teams, Viber)

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - психологічний аналіз діяльності спеціалістів медичних працівників різного профілю (розробка методів і програм аналізу вивчення конкретних видів діяльності, аналіз помилок, побудова професіограм і психограм діяльності тощо); вивчення механізмів психічної регуляції трудової діяльності в нормальних і екстремальних умовах; дослідження працездатності людини в різних видах і умовах праці та обґрунтування психологічних рекомендацій по її підвищенню або підтриманню в належному стані; вивчення особливостей функціональних станів суб'єкта діяльності (розробка методів корекції і оцінки, вивчення причинно-наслідкових відносин характеру станів і особливостей суб'єкта; вивчення закономірностей взаємозв'язку особливостей особистості і характеристик діяльності.

Мета дисципліни: ознайомити здобувачів освіти з основними психологічними теоріями та методами психофізіологічних досліджень, психофізіологічними основами побудови професіограм, психофізіологічними детермінантами адаптації медичного працівника до специфіки умов його діяльності, психофізіологічними компонентами працездатності, психофізіологією пам'яті, уваги та інших пізнавальних процесів, свідомості.

Завдання навчальної дисципліни:

- Ознайомлення з історією, станом, перспективами розвитку психології діяльності медичних працівників, основними складовими психології праці, методами дослідження психології

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

праці, поняттям про трудовий пост, робоче місце та професію, з мотивацією професійної діяльності, процесами становлення професіоналізму, умовами професійної діяльності та ефективність праці.

- Формування професійних знань, умінь, навичок, образів виконання руху, дії, діяльності, професійної придатності та професіоналізму, професійним самовизначенням суб'єкта та професійної кар'єри.
- Розвиток навичок з приводу виявлення сутності стресу та основних підходів його дослідження; аналізу основних чинників, що впливають на виникнення професійного стресу; основних психологічних особливостей синдрому «професійного вигорання», соціально-демографічних та гендерних аспектів професійного вигорання та деформацій медичних працівників.
- Визначення впливу особистісних характеристик на розвиток професійної кар'єри та виникненню синдрому «професійного вигорання».
- Вивчення індивідуальних та групових технологій профілактики та подолання професійного вигорання та деформацій.

Очікувані результати

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- особливості трудової діяльності медичного працівника, її структуру та суть;
- психологічний інструментарій з метою виявлення психологічних особливостей медичного працівника та здійснення ефективного психологічно його супроводження на усіх етапах його професійного життя;
- методи дослідження біоритмів людини, визначення працездатності людини,
- оцінювати психологічні якості людини, характеристики уваги людини при обробці інформації, визначення хронотипу людини і його вплив на безпеку праці, методи вивчення стресу та його попередження.

Вміти:

- застосовувати теоретичні знання до розв'язання психолого-практичних проблем роботи в сфері охорони здоров'я;
- здійснювати практичне професіографування з метою раціоналізації праці;
- проводити емпіричні дослідження з метою вивчення питань вигорання медичних працівників, динаміки працездатності, виробничого травматизму психологічного стану;
- здійснювати розробки-рекомендації по удосконаленню і підвищенню ефективності роботи медичних працівників як в індивідуальній, так і спільній діяльності

Кінцеві цілі дисципліни: оволодіння психологічним інструментарієм з метою виявлення психологічних особливостей медичного працівника та здійснення ефективного психологічно його супроводження на усіх етапах його професійного життя; уміння здійснювати практичне професіографування з метою раціоналізації праці; уміння провести дослідження з метою вивчення питань вигорання медичних працівників, динаміки працездатності, виробничого травматизму психологічного стану.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекції:

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань; відпрацювання практичних навичок з надання медико-психологічної допомоги.

Самостійна робота: робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Визначення поняття професіограма.

Тема 2. Проблема професіоналізму в психології. Психофізіологічні основи побудови професії.

Тема 3. Психофізіологічні компоненти працездатності.

Тема 4. Психофізіологія змісту професійної діяльності. Психофізіологія адаптації людини до умов діяльності. Вплив емоцій на діяльність людини.

Тема 5. Професійне вигорання як особистісна деструкція. Поняття деструкції, професійного вигорання, емоційного вигорання. Ознаки, причини, наслідки.

Тема 6. Психологія управління станом людини (саморегуляції).

Тема 7. Синдром «професійного вигорання» як результат хронічного стресу у медичних працівників. Специфіка емоційного вигорання в середовищі охорони здоров'я.

Тема 8. Основні прояви синдрому «професійного вигорання».

Тема 9. Соціально-демографічні та гендерні аспекти синдрому «професійного вигорання».

Тема 10. Психокорекція та психопрофілактика синдрому «професійного вигорання». Загальна характеристика технології профілактики й подолання професійного стресу та синдрому «професійного вигорання». Основні завдання соціально-психологічної профілактики професійного стресу.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Нові клінічні протоколи: Психіатрія. Київ: Професійні видання, 2020. 265 с.
2. Охорона психічного здоров'я в умовах війни / пер. з англ. Тетяна Семигіна, Ірина Павленко, Євгенія Овсяннікова [та ін.]. Київ: Наш формат, 2017. 1068 с.
3. Психіатрія і наркологія / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський. Київ: Медицина., 2020. 512 с.

Додаткова:

1. Гусак Н. Соціальна реабілітація в соціологічному дискурсі: інституційний підхід. *Соціальні виміри суспільства*. 2011. № 3 (14). С. 175–186.
2. Гусак Н. Соціальна реабілітація: підходи до визначення поняття. *Соціальна політика та соціальна робота*. 2008. № (1). С. 103–114.
3. Гігієна закладів охорони здоров'я: навчальний посібник / В. В. Бабієнко, А. В. Мокієнко, О. А. Грузевський, Є. В. Опря. Одеса: Прес-кур'єр, 2022. 444 с.
4. Дегтяренко Т.М. 2013. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2013. 301 с.
5. Збірник державних стандартів соціальних послуг з реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та осіб з розумовою відсталістю. Київ: ВГО „Коаліція захисту прав осіб з інтелектуальною недостатністю”, 2009. 47 с.
6. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю: навчальний посібник. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 284 с.
7. Опря Є.В., Пустовойт М.М. Можливості використання саморегуляції організму людини

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

для досягнення психічного здоров'я. *Одеський медичний журнал*. 2019. № 6(176). С. 37-49.

8. Посттравматичний стресовий розлад: посібник / Венгер О.П., Ястремська С.О. Тернопіль, 2019. 264 с.
9. Психіатрія і наркологія: підручник (ВНЗ IV р. а.) / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. 2-е вид., переробл. і допов. Київ: «Медицина», 2015. 512 с.
10. Психіатрія і наркологія: нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. / Г. Т. Сонник, О. К. Напрєєнко, А. М. Скрипніков та ін., за ред. О. К. Напрєєнко. Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. 3-е вид., випр. Київ: Медицина, 2017. 422 с.
11. Medical psychology («Медична психологія»): підручник для студентів вищих навчальних закладів ВМНЗ IV рівня, англійською мовою. Під редакцією д.мед.н. Пустовойта М.М. [Пустовойт М.М., Опря Є.В., Донець О.Ю. та ін.]. Львів: Видавництво «Новий світ - 2000», 2021. 350 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Указ Президента України "Про забезпечення створення без бар'єрного простору в Україні" <https://www.president.gov.ua/documents/5332020-35809>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-18#Text>
3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
4. Розпорядження Кабінету Міністрів «Про затвердження складу міжвідомчої робочої групи з питань розроблення проекту Національної стратегії із створення без бар'єрного простору в Україні» <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-skladu-mizhvido-a134r>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших мало мобільних груп населення на 2009—2015 роки «Без бар'єрна Україна» <https://www.kmu.gov.ua/npas/232167617>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення приміщень, що надаються дільничним виборчим комісіям звичайних виборчих дільниць для організації їх роботи та проведення голосування» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-2020-%D0%BF#Text>
7. Закон України «Про охорону дитинства» <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14>
8. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2961-15>
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1545 «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей з інвалідністю» <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1545-2000-%EF>
10. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2007 р. № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини з інвалідністю та Порядку їх складання» <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1197-07>

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю: усний (опитування), тестування, оцінювання виконання практичних вправ, оцінювання комунікативних навичок, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті та

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

самостійної роботи студентів.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на занятті; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Завдання не виконано.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік, виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

Самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять.

Самостійна робота здобувача, яка передбачена в програмі, контролюється і оцінюється як результат підготовленості до відповідного заняття.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.
- Перескладання незадовільної оцінки проводиться в дні консультацій і відпрацювань; при дистанційному навчанні – в терміни, визначені й узгоджені з викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Відвідування всіх видів аудиторних занять (лекцій, практичних занять) є обов'язковим.

Форма одягу: медичний халат, який повністю закриває верхній одяг, або лікарська піжама, шапочка, маска, змінне взуття.

Обладнання: зошит, ручка, методичні вказівки, альбом.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.